

โครงการพัฒนาผลงานวิจัยเขตพื้นที่การศึกษา (R2R)
เพื่อพัฒนาคุณภาพการมัธยมศึกษาและบริการวิชาการแก่สังคม

บทความวิจัยเรื่อง :

ผลการบริหารด้านคุณภาพวิชาการที่ส่งเสริมนโยบายการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์
ด้วยกลยุทธ์การบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชน
แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพผ่านการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน

คณะผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการวิจัย :

ดร.สำเริง บุญโต ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

นักวิจัย :

ดร.สุนทร ขวัญดำ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์
ดร.วัชรวิสา สยามาลัย ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา
ดร.รวิชญูพัฒน์ ทองแมน ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์
ดร.ชัยสิทธิ์ คุณสวัสดิ์ ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ

สิงหาคม 2565

บทความวิจัย

เรื่อง ผลการบริหารด้านคุณภาพวิชาการที่ส่งเสริมนโยบาย การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ด้วยกลยุทธ์การบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชน แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพผ่านการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน

สำเร็จ บุญโต และคณะ

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและสังเคราะห์ผลการบริหารด้านคุณภาพวิชาการที่ส่งเสริมนโยบายการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ด้วยกลยุทธ์การบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพผ่านการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (PLC-LS) ที่พัฒนาขึ้น ในประเด็นย่อย 1) ด้านสมรรถนะของครูในการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ที่ได้รับการพัฒนาจากกระบวนการ PLC-LS 2) ด้านลักษณะคุณภาพนักเรียนที่เกิดจากกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก 3) ผลที่ได้รับ (Impact) ด้านบุคลากรและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และ4) เจตคติของผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ ครู นักเรียนและภาคีเครือข่ายที่มีต่อกลยุทธ์การบริหาร ดำเนินการวิจัยในลักษณะการวิจัยและพัฒนา กลุ่มเป้าหมายเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาทุกโรงในสังกัด จำนวน 85 โรงเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำมาสังเคราะห์ข้อค้นพบต่างๆ สรุปและจัดกลุ่มข้อค้นพบและสรุปผลในภาพรวม ส่วนข้อมูลปริมาณวิเคราะห์โดยใช้ความถี่ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า ร้อยละ 85 ขึ้นไปของครูในสังกัดมีการปรับเปลี่ยนวิธีการออกแบบและจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning มากขึ้น คุณภาพนักเรียนปรากฏเชิงประจักษ์ใน 3 ลักษณะคือ เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เรียนรู้อย่างมีความหมาย และมีความสุขในการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีภาคีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการมากขึ้น และได้รับรางวัลในระดับชาติและนานาชาติ รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีเจตคติต่อกลยุทธ์การบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาที่พัฒนาขึ้น โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก

*Corresponding author. Email address: rawich.secondary33@gmail.com

ที่มาและความสำคัญ

การปฏิรูปการเรียนรู้ในชั้นเรียนจะประสบความสำเร็จได้นั้นจำเป็นต้องปฏิรูปห้องเรียน ปฏิรูปสื่อเทคโนโลยี ให้ทันสมัยส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี ปรับรูปแบบวิธีสอนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพโดยมุ่งเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ครูจะต้องเปลี่ยนบทบาทตนเองจากครูผู้สอน (Teacher) ไปเป็นครูฝึก (Coach) และต้องเรียนรู้ทักษะการทำหน้าที่นี้โดยการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน (Classroom Culture) (พนม พงษ์ไพบูลย์, 2564, จำลอง เรียงศรีเจริญพร และ สุวัฒน์ เงินฉ่ำ, 2558, วิจารย์ พานิช, 2555) ที่นักเรียนรู้สึกปลอดภัย สามารถนำตนเองให้มีความมั่นใจที่จะเรียนรู้ โดยที่ครูและนักเรียนจะต้องทำงานร่วมกันและรับผิดชอบการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนร่วมกัน นักเรียนสามารถประเมินผลงานของตนเองและของเพื่อนได้ นักเรียนสามารถให้และรับฟังข้อมูลป้อนกลับจากเพื่อนได้ ครูสามารถสร้างวัฒนธรรมในชั้นเรียนที่มีลักษณะหรือบรรยากาศของการยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล ชั้นเรียนที่นักเรียนรับฟังซึ่งกันและกัน เคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น มีการโต้ตอบกันอย่างสร้างสรรค์ ยอมรับในความสามารถที่แตกต่างกันของเพื่อน ความสัมพันธ์ในชั้นเรียนต้องเป็นแบบสนับสนุนและร่วมมือ มีความเชื่อถือไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างครูกับนักเรียน เป็นไปตามลักษณะของห้องเรียนที่มีความเคลื่อนไหว (Classroom Movement) ที่ถูกขับเคลื่อนด้วยการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ที่มีความหมาย และบูรณาการกับการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน (Formative Assessment) จากแนวคิดข้างต้น วิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สามารถที่จะตอบโจทย์การปฏิรูปการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริงและเป็นรูปธรรมได้ (Heritage, M. 2010, วิจารย์ พานิช, 2557, รวิชญูธรรม ทองแมน สุชาติา กรเพชรปาณี และ ปิยะทิพย์ ประดุงพรม, 2560)

ด้วยความสำคัญดังกล่าวของการปฏิรูปการเรียนรู้และสภาพการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ รวมถึงผลการศึกษาความต้องการจำเป็น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์โดยการนำองค์กรของ นายสำเริง บุญโต ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพ จึงได้บูรณาการเชื่อมโยงกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด มาสร้างเป็นรูปแบบการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่เรียกว่า TPS Model ที่มีแนวทางการบริหารเพื่อเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของสหวิทยาเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้กระบวนการบริหาร กระบวนการให้คำปรึกษาแนะนำ ใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และใช้เขตพื้นที่เป็นฐาน ภายใต้การยึดโยงกันทั้งกระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการนิเทศการศึกษา และกระบวนการเรียนการสอน และมีการประยุกต์เป็นรูปแบบการบริหารเรียกว่า TPS Model for Schools เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิผลและมีคุณภาพ สามารถขับเคลื่อนลงสู่หน่วยปฏิบัติระดับสถานศึกษาได้อย่างแท้จริง เกิดความเหมาะสมกับบริบทของความเป็นสถานศึกษา โดยภาคกระบวนการ (Process) ของรูปแบบการบริหารดังกล่าวให้ความสำคัญกับทั้ง 3 กระบวนการคือ กระบวนการบริหารจัดการที่เป็นไปตามระบบประกันคุณภาพภายใน กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้ครูผู้สอนทุกคนในสังกัด ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีลักษณะเชิงรุกหรือ Active Learning หรือการจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้น (5 STEPs และ Co-5STEPS) และ

ประยุกต์การใช้สื่อดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ในห้องเรียน ส่วนกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน เน้นการใช้กิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ผ่านกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกันของครูหรือ การเปิดชั้นเรียน (Lesson Study: LS) หรือ PLC-LS (มนตรี แยมกสิกร, 2559, สำเร็จ บุญโต รัชชคุณม ทองแมน และชัยสิทธิ์ คุณสวัสดิ์, 2565) มีความมุ่งหมายสูงสุดคือ ครูจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อมุ่งเปลี่ยน วัฒนธรรมใหม่ในชั้นเรียน (New Classroom Culture) ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป

การดำเนินงานขับเคลื่อนกิจกรรม PLC-LS มาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปีการศึกษา 2562 จนถึงปัจจุบัน (ปีการศึกษา 2565) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ที่ส่งเสริมนโยบายการจัดการเรียนรู้ เชิงรุก ที่เป็นไปตามกลยุทธ์การบริหารจัดการการนิเทศการศึกษา มีกระบวนการและขั้นตอนการนิเทศที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม โรงเรียนมัธยมศึกษาทุกโรงในสังกัดให้ความร่วมมือกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใน การดำเนินงานเป็นอย่างดี มีการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จนประสบความสำเร็จ มีผลงาน เป็นที่ประจักษ์ และได้รับการยอมรับจากหน่วยงานภาคีเครือข่ายระดับประเทศที่ส่งเสริมสนับสนุน ทำให้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โรงเรียน และครูได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติให้เป็นต้นแบบและ เครือข่ายขับเคลื่อนในเชิงพื้นที่ได้ โดยมอบหมายภารกิจหลักนี้ให้กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัด การศึกษา ซึ่งมีหน้าที่นิเทศ ติดตามและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด ซึ่งผู้บริหาร ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาในเทศก์ และผู้ทรงคุณวุฒิได้ปรับและพัฒนากระบวนการปฏิบัติงานอย่าง ต่อเนื่อง และปรับเปลี่ยนวิธีการนิเทศติดตามการดำเนินงานให้เหมาะสมมากที่สุดกับโรงเรียนในสังกัดที่ ผ่านกระบวนการ PLC-LS เพื่อส่งเสริมคุณภาพงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำวิจัยสังเคราะห์ผลการดำเนินงาน เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์และพัฒนา คุณภาพงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งเผยแพร่กลยุทธ์การบริหารจัดการและวิธีปฏิบัติที่ดี ให้กับผู้สนใจในวงกว้างต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาและสังเคราะห์ผลการบริหารด้านคุณภาพวิชาการที่ส่งเสริมนโยบายการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ด้วยกลยุทธ์การบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาโดยใช้ กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพผ่านการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (PLC-LS) ที่พัฒนาขึ้น ในประเด็น ย่อย ดังนี้

1. ด้านสมรรถนะของครูในการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ที่ได้รับการพัฒนาจาก กระบวนการ PLC-LS
2. ด้านลักษณะคุณภาพนักเรียนที่เกิดจากกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก
3. ผลที่ได้รับ (Impact) จากการบริหารด้านคุณภาพวิชาการด้วยกลยุทธ์การบริหารจัดการการนิเทศ การศึกษาโดยใช้กระบวนการ PLC-LS ด้านบุคลากรและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
4. เจตคติของผู้บริหาร ศึกษาในเทศก์ ครู นักเรียนและภาคีเครือข่ายที่มีต่อกลยุทธ์การบริหารจัดการ การนิเทศการศึกษาโดยใช้กระบวนการ PLC-LS

ขอบเขตการวิจัย

การบริหารจัดการคุณภาพวิชาการที่ส่งเสริมนโยบายการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ด้านเนื้อหา เป็นลักษณะการพัฒนาวิธีการบริหารจัดการคุณภาพวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ที่ส่งเสริมนโยบายการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของหน่วยงานต้นสังกัด ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกระทรวงศึกษาธิการ

2. ด้านเวลา เป็นการบริหารจัดการคุณภาพด้วยกลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้น และศึกษาผลการพัฒนาในระยะยาวคือ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2562-2564

3. ด้านกระบวนการ เป็นการบริหารจัดการคุณภาพด้วยกลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้น โดยดำเนินการตามขั้นตอนในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา มีกลุ่มเป้าหมายคือ โรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 85 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ด้านการพัฒนากลยุทธ์ตามนโยบายการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา

ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษาให้ความสำคัญด้านการบริหารจัดการคุณภาพที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยอาศัยฐานคิดดังกล่าวข้างต้นที่เชื่อมโยงแนวคิดการบริหารได้แก่ ยุทธศาสตร์การนำการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา การบริหารเชิงกลยุทธ์ ตัวแบบองค์กรที่มีผลสัมฤทธิ์สูง (HPOs Scores Model) 6 ประการ ทักษะที่จำเป็นในการบริหาร และการนิเทศการศึกษา จึงได้ออกแบบและพัฒนาวิธีการบริหารจัดการคุณภาพงานวิชาการของเขตพื้นที่การศึกษาตามวิสัยทัศน์การพัฒนางานชุดนี้คือ *เป็นผู้นำด้านการบริหารจัดการนิเทศการศึกษาโดยใช้กระบวนการ PLC-LS สู่การปฏิรูปการเรียนรู้* มีลักษณะเป็นกลยุทธ์การบริหารที่เรียกว่า “กลยุทธ์การบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพผ่านการพัฒนาบทเรียนร่วมกันสู่การปฏิรูปการเรียนรู้” ที่เป็นไปตามรูปแบบการบริหาร TPS Model for Schools ซึ่งกลยุทธ์นี้ได้ผ่านการตรวจสอบและยืนยันความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว โดยมีกลยุทธ์อยู่ 4 ด้าน 7 กลยุทธ์ 28 กลยุทธ์รอง และ 138 กิจกรรมพัฒนา จะขอเสนอเฉพาะกลยุทธ์การบริหารจำนวน 7 กลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมการนิเทศการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนากระบวนการนิเทศ โดยใช้ PLC-LS ของเขตพื้นที่การศึกษาร่วมกับโรงเรียน

กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้

กลยุทธ์ที่ 4 สนับสนุนให้ครูพัฒนาทักษะการนิเทศโดยใช้ PLC-LS

กลยุทธ์ที่ 5 ส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิเทศภายในโดยใช้ PLC-LS ให้บรรลุประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ที่ 6 พัฒนาสมรรถนะและคุณลักษณะผู้บริหาร เป็นผู้นำทางวิชาการและการนิเทศภายใน

โดยใช้กระบวนการ PLC-LS

กลยุทธ์ที่ 7 ส่งเสริมผู้บริหารเป็นผู้นำทางวิชาการด้านการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการ PLC-LS

2. ด้านการพัฒนากระบวนการนิเทศโดยใช้ PLC-LS

กระบวนการนิเทศโดยใช้ PLC-LS ถือเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมาก ซึ่งเป็นไปตามกลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาการกระบวนการนิเทศ โดยใช้ PLC-LS ของเขตพื้นที่การศึกษาร่วมกับโรงเรียน มีการดำเนินงานตามกลยุทธ์รองหรือกลุ่มกิจกรรมพัฒนา ดังนี้

2.1 พัฒนาแผนการนิเทศการศึกษาตามแนวคิดของ PLC-LS มีขั้นตอนดำเนินงานดังนี้

- 2.1.1 กำหนดเป้าหมายการนิเทศการศึกษาโดยทีมวางแผนและผู้เกี่ยวข้องร่วมกัน
- 2.1.2 ศึกษาข้อมูลสารสนเทศจากรายงานผลการนิเทศปีการศึกษาที่ผ่านมา
- 2.1.3 จัดทำร่างแผนการนิเทศ
- 2.1.4 นำแผนการนิเทศเสนอต่อที่ประชุมองค์คณะ (ก.ต.ป.น.) เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ
- 2.1.5 กำหนดกรอบปฏิทินการดำเนินงาน และแจ้งผู้เกี่ยวข้องรับรู้ร่วมกัน

2.2 พัฒนางองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการ PLC-LS และแนวทางการนิเทศ แก่ผู้บริหาร ครู และศึกษานิเทศก์ มีขั้นตอนดำเนินงานดังนี้

2.2.1 จัดกิจกรรมประชุมชี้แจงและฝึกปฏิบัติการเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการ PLC-LS และแนวทางการนิเทศ สำหรับผู้บริหารทุกโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ ในการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน

2.2.2 จัดกิจกรรมประชุมฝึกปฏิบัติการเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการ PLC-LS และแนวทางการนิเทศ สำหรับครูผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายใน ในการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ซึ่งกระบวนการ PLC-LS มี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) Study 2) Plan 3) Teach and Observe 4) Reflect และ 5) Revise (Fernandez and Yoshida, 2004)

2.2.3 ประเมินความรู้ความเข้าใจผู้บริหารและครูเกี่ยวกับกระบวนการ PLC-LS

2.2.4 ผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาและศึกษานิเทศก์ให้การชี้แนะเพื่อเพิ่มความเข้าใจให้ชัดเจน

2.3 พัฒนาระบบการนิเทศภายในโรงเรียน มีขั้นตอนดำเนินงานดังนี้

2.3.1 วางแผน กำหนดเป้าหมายและทิศทางการนิเทศการศึกษาโดยทีมบริหาร

2.3.2 ทีมครูผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายใน ออกแบบการขับเคลื่อนและพัฒนาระบบดำเนินงานใน

โรงเรียน

2.3.3 ประชุมชี้แจงและขยายผล ฝึกปฏิบัติการเกี่ยวกับกระบวนการ PLC-LS และประเมินความเข้าใจ ครูและบุคลากรทุกคนในโรงเรียน

2.3.4 กำหนดเป้าหมายและจัดตั้งทีม PLC ร่วมกับเครือข่ายภายนอก

2.3.5 วางแผนและจัดปฏิทินการดำเนินงานเปิดชั้นเรียน

2.3.6 โรงเรียนดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการ PLC-LS อย่างเป็นวิถีปกติในโรงเรียน

และมีการรับการนิเทศจากเขตพื้นที่การศึกษา

2.3.7 จัดทำรายงานสารสนเทศ เพื่อใช้พัฒนางาน

2.3.8 มีการปรับประยุกต์วิธีการนิเทศ ในกรณีที่อยู่ในสถานการณ์ไม่ปกติ

2.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำกับ ติดตาม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสร้างวัฒนธรรมใหม่ในการนิเทศการศึกษา มีขั้นตอนดำเนินงานดังนี้

2.4.1 ทีมนิเทศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำหนดแผนการนิเทศ กำกับ ติดตาม

2.4.2 โรงเรียนรายงานการดำเนินงานให้เขตพื้นที่การศึกษาทราบ และให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

2.4.3 จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ทุกปีการศึกษา (มหกรรมวิชาการ สพม.สุรินทร์) และมอบเกียรติบัตรเพื่อเชิดชูเกียรติแก่บุคลากร เช่น การพิจารณาคัดเลือกผู้มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำหนด เพื่อให้ได้รับรางวัลจากการพัฒนางานตามกระบวนการ PLC-LS คือ ผู้บริหารสถานศึกษาดีเด่น (Smart Director) และครูผู้สอนดีเด่น (Smart Teacher)

2.4.4 ประชุมปฏิบัติการเพื่อระดมความคิดจากการดำเนินงานนิเทศ และถอดบทเรียนเพื่อค้นหาวิธีปฏิบัติที่ดี

2.4.5 จัดทำสื่อเผยแพร่ในช่องทางสื่อสารต่าง ๆ

2.4.6 ดำเนินการประเมินโครงการ เพื่อติดตามความเป็นวัฒนธรรมในการนิเทศของเขตพื้นที่การศึกษา ที่ยั่งยืน

3. การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 รวบรวมข้อมูลการสังเกตชั้นเรียนและการสะท้อนผลหลังสอนของสมาชิกในวงสนทนา แต่ละโรงเรียน ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนและแบบบันทึก ที่ปรับปรุงและพัฒนาจากศูนย์ภูมิภาคด้วย สะเต็มศึกษาขององค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAMEO STEM-ED) และสังเคราะห์จากเอกสารรายงานการนิเทศติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 6 เล่ม ได้แก่ ครั้งที่ 1/2562, ครั้งที่ 2/2562, ครั้งที่ 1/2563, ครั้งที่ 2/2563, ครั้งที่ 1/2564 และ ครั้งที่ 2/2564 ด้วยการวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis)

3.2 ข้อมูลด้านสมรรถนะของครูและด้านลักษณะคุณภาพนักเรียน จากการสอบถามและสัมภาษณ์ครูและผู้บริหารโรงเรียน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำมาสังเคราะห์ข้อค้นพบต่างๆ สรุปและจัดกลุ่มข้อค้นพบ แล้วสรุปผลในภาพรวม ส่วนข้อมูลปริมาณวิเคราะห์โดยใช้ความถี่ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ ได้แก่ แบบประเมินเจตคติ การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับครู ผู้บริหาร และข้อมูลความสำเร็จด้านต่าง ๆ

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และความสำเร็จ

1. ร้อยละ 85 ขึ้นไปของครูมัธยมศึกษาในแต่ละโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสุรินทร์ มีการปรับเปลี่ยนวิธีการออกแบบและกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning มากขึ้น โดยพัฒนาและเรียนรู้ร่วมกันด้วยการลงมือปฏิบัติจริงที่ห้องเรียนอย่างเป็นวิถีชีวิตสู่ความเป็นวัฒนธรรมใหม่ในการพัฒนาวิชาชีพครู ในลักษณะการใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ผ่านการพัฒนาบทเรียนร่วมกันหรือการเปิดชั้นเรียน (Lesson Study: LS) ที่มีการสะท้อนผลหลังสอน ที่เน้นกิจกรรมการเรียนรู้ให้ Active Learning มากขึ้น ทั้งนี้มีทีมผู้นิเทศได้ชี้แนะให้ประยุกต์ใช้แนวปฏิบัติที่ให้ประสิทธิผลสูงต่อการจัดการเรียนการสอน 7 ประการ (High Impact Practices: HIPs) ได้แก่ Lesson Design, Group or Team Learning, Cognitive Demand, Formative Assessment, Student Discourse and Discussion,

Frequent Writing และ Inquiry or Science Practices เทคนิคการบริหารจัดการห้องเรียนและจัดการเรียนรู้ เช่น Group of 4, Silent hand, Think Pair Share, Gallery walk, Exit Ticket รวมถึงเทคนิค Strategy Thinking ซึ่งได้รับองค์ความรู้ใหม่นี้จากกิจกรรมพัฒนาคุณภาพวิชาการตามกระบวนการในโรงเรียน กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกับเครือข่าย T-SIP ที่ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ร่วมกับบริษัท เซฟรอนประเทศไทย สํารวจและผลิต จำกัด และมูลนิธิคีนันแห่งเอเชีย และศูนย์ภูมิภาคว่าด้วยสะเต็มศึกษาของ องค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAMEO STEM-ED) (มนตรี แยมกสิกร, 2559) และ ขยายผลอย่างต่อเนื่องครบทุกโรงเรียนตามกระบวนการพัฒนางาน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2562 เป็นต้นมา

2. คุณภาพนักเรียนที่ปรากฏเชิงประจักษ์ จากครูมีความมุ่งมั่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนว Active Learning มีลักษณะดังนี้

2.1 นักเรียนเรียนรู้ได้ด้วยการนำตนเอง (Self-Directed Learning)

2.2 นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความหมาย (Meaningful Learning)

2.3 นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ (Learning with happiness)

3. ความสำเร็จโดดเด่นที่ปรากฏ หรือผลที่ได้รับ (Impact) จากการบริหารจัดการด้านคุณภาพวิชาการ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ที่ส่งเสริมนโยบายการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ปรากฏผลดังนี้

3.1 ผู้บริหารและครูมัธยมศึกษาในสังกัด มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด ที่ได้รับรางวัลระดับเขตพื้นที่การศึกษา (รวมทั้ง 3 ปีการศึกษาคือ 2562-2564) ในการส่งเสริมสนับสนุนและร่วมปฏิบัติการในกิจกรรม เปิดชั้นเรียน PLC-LS ได้แก่ รางวัลผู้บริหารสถานศึกษาดีเด่น (Smart Director) จำนวน 59 คน และครูผู้สอน ดีเด่น (Smart Teacher) จำนวน 1,421 คน

3.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มีความเข้มแข็งเพิ่มมากขึ้นในการพัฒนา คุณภาพการศึกษาร่วมกับภาคีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานภายนอก เช่น ภาคีเครือข่าย โรงเรียนต้นแบบเพื่อยกระดับคุณภาพงานวิชาการ การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ Active Learning โดยใช้ PLC-Lesson Study Thailand School Improvement Program (T-SIP) เครือข่ายระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สนับสนุนทุนโดยสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ศูนย์ภูมิภาคว่าด้วยสะเต็มศึกษาขององค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่ง เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAMEO STEM-ED) โครงการสนุกวิทย์ พลังคิด เพื่ออนาคต โดยบริษัท เซฟรอน ประเทศไทย สํารวจและผลิตจำกัด มูลนิธิคีนันแห่งเอเชีย และมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

3.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้รับรางวัล ทรงคุณค่า สพฐ. (OBEC AWARDS) ระดับรางวัลชนะเลิศ เพิ่มมากขึ้นทุกปีการศึกษา และจำนวนรวมรางวัล ชนะเลิศและรางวัลคุณภาพระดับเหรียญทอง ทั้งเขตพื้นที่การศึกษา อยู่ในอันดับ 1 ใน 5 ของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาทั่วประเทศ ตลอด 3 ปีการศึกษา

3.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยนายสำเริง บุญโต ผู้อำนวยการสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์และคณะ ได้ผ่านการพิจารณาและเชิญเข้าร่วมนำเสนอผลงานในการประชุม วิชาการนานาชาติ “The 5th International Annual Meeting on STEM Education 2022 หรือ IAMSTEM 2022” ในวันที่ 5-6 สิงหาคม 2565 ณ University Negeri Malang ประเทศอินโดนีเซีย

3.4 ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา ได้รับคัดเลือกให้นำเสนอผลงานในเวทีวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ได้แก่

3.4.1 เป็นวิทยากรร่วม กิจกรรมเปิดชั้นเรียน ห้องเรียนสาธิต ในการประชุมทางวิชาการของคุรุสภา ประจำปี 2561 เรื่อง “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ: พลังครูขับเคลื่อนการศึกษาไทย ประจำปี 2561 โดยมีผู้สนใจเข้าร่วมชมทั่วประเทศ ณ ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ในวันที่ 25-26 สิงหาคม 2561

3.4.2 นำเสนอผลงานการขับเคลื่อน PLC-LS ต่อนายกฤษฎา พลที่ปสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ในงานเวทีวิชาการ งานวันครูระดับชาติ วันที่ 16-17 มกราคม 2563 ณ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา

3.4.3 เป็นผู้นำเสนอในฐานะตัวแทนระดับเขตพื้นที่การศึกษาที่เป็นต้นแบบและได้รับคัดเลือกให้นำเสนอวิธีปฏิบัติที่ดีด้านการส่งเสริมจัดการเรียนการสอน ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในรูปแบบออนไลน์เผยแพร่กับทุกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในวันที่ 2 กรกฎาคม 2564

3.4.4 เป็นวิทยากรร่วม กิจกรรมเสวนาเรื่อง บทบาทของครู ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ ในวง PLC เพื่อตอบโจทย์ ว.ปา ในการประชุมทางวิชาการออนไลน์ของคุรุสภา ประจำปี 2564 (KSP Webinar 2021) เรื่อง “Education Transformation in the Post-COVID Era : การศึกษาที่ผันเปลี่ยนในโลกหลังโควิด” ของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา โดยมีผู้สนใจเข้าร่วมชมทั่วประเทศ ในวันที่ 22 สิงหาคม 2564

3.4.5 ได้รับคัดเลือกเป็นวิทยากรผู้สังเคราะห์ในการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้เพื่อพัฒนาความกล้าฝึกผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในรูปแบบออนไลน์ (Zoom Video Webinar) ในวันที่ 5 กันยายน 2564

3.5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ได้จัดกิจกรรมหลักในลักษณะการเผยแพร่ผลงานคือ มหกรรมวิชาการมัธยมศึกษา สพม.สุรินทร์ ทุกปีการศึกษา โดยปีการศึกษา 2564 นี้ ในหัวข้อ ปลุกพลังคิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กระบวนการเปิดชั้นเรียน PLC-LS “ครูแห่งอนาคต เพื่อผู้เรียนแห่งอนาคต (Future Teachers for Future Learners 2022)” ได้มีกิจกรรมเปิดชั้นเรียนของครูต้นแบบ Active Learning เพื่อเป็นห้องเรียนต้นแบบ (สอนในห้องเรียนออนไลน์ ณ พื้นที่จัดงาน โรงเรียนสุรวิทยาคาร และถ่ายทอดสดในลักษณะออนไลน์ ให้ครูที่สนใจทั่วประเทศได้เข้าร่วมชม) จำนวน 4 ห้องเรียน ในการนี้มีผู้ทรงคุณวุฒิร่วมให้ข้อเสนอแนะ ห้องเรียนออนไลน์ ได้แก่ ศูนย์ SEAMEO STEM-ED และอาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ และจากรูปแบบออนไลน์ ได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

4. ผลการประเมินเจตคติของผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ ครู นักเรียนและภาคีเครือข่าย ที่มีต่อกลยุทธ์การบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพผ่านการพัฒนาบทเรียนร่วมกันสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเห็นด้วยกับกลยุทธ์การบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาโดยใช้กระบวนการ PLC-LS ที่พัฒนาขึ้น เพราะสามารถส่งเสริมนโยบายการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาคุณภาพด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

สุรินทร์ ได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับ ชาคริยา ชายเกลี้ยง และคณะ (2562) ทำวิจัยเรื่องรูปแบบการนิเทศแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการวิจัยของครูระดับมัธยมศึกษา พบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศอยู่ในระดับมาก

เอกสารอ้างอิง

จำลอง เรียงศรีเจริญพร และสุวัฒน์ เงินฉ่ำ. (2558). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ของครูใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซียฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 5(1), 54-62.

ชาคริยา ชายเกลี้ยง วีรวรรณ จงจิตร ศิริจิรกาล และปรีชา สามัคคี. (2562). รูปแบบการนิเทศแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการวิจัยของครูระดับมัธยมศึกษา. *วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 6(10), 5344-5361.

พนม พงษ์ไพบูลย์. (2564, 1 มิถุนายน). *มาปฏิรูปห้องเรียนกันเถิด*. [http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=42226&Key=news research](http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=42226&Key=news%20research)

มนตรี แยมกสิกร. (2559). ชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ : ความท้าทายต่อการเปลี่ยนแปลงตนเองของครู Professional Learning Community: Challenges in Self-Development of Teachers. *การประชุมทางวิชาการของคุรุสภา ประจำปี 2559 “การวิจัยนวัตกรรมการเรียนรู้และการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”*. (น.39-46). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.

วิชญ์วัฒน์ ทองแมน สุชาดา กรเพชรปาณี และปิยะทิพย์ ประดุงพรม. (2560). การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนโดยประยุกต์กระบวนการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา. *วิทยการวิจัยและวิทยาการปัญญา*, 15(2), 133-146.

วิจารณ์ พานิช. (2555). งานสำคัญของการศึกษาไทยสร้างทักษะให้ผู้เรียนพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21. *วารสาร School in focus*, 4(11), 6-7.

สำเร็จ บุญโต วิชญ์วัฒน์ ทองแมน และชัยสิทธิ์ คุณสวัสดิ์. (2565). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการเพิ่มผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ปีการศึกษา 2563. *วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 6(1), 35-44.

Fernandez, C. and Yoshida, M. (2004). *Lesson Study: A Japanese Approach to Improving Mathematic Teaching and Learning*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associate.

Heritage, M. (2010). *Formative assessment making it happen in the classroom*. California: Corwin Press.

ตัวอย่างภาพกิจกรรมตามกระบวนการ PLC-LS ในระดับโรงเรียน

มีปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม

สื่อและกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นการคิด

นำเสนอผลงานและอภิปรายร่วมกัน

ภาพกิจกรรมเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลสำเร็จจากกระบวนการ PLC-LS บนเวทีวิชาการระดับชาติ

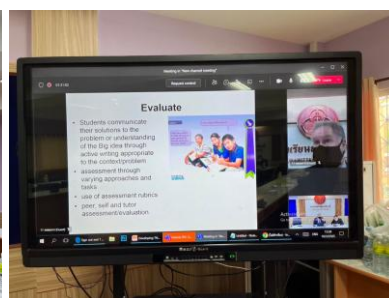
การเข้าร่วมประชุมเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ให้กับทีมผู้นำวิชาการ โดย Prof. Dr. Thom Cococrance และ ดร.มาโกโตะ โยชิตะ จาก Teacher College, Columbia University, USA.

นำเสนอผลงานการขับเคลื่อน PLC-LS ต่อ นายณัฐพล ทีปสุวรรณ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ในงานเวทีวิชาการ งานวันครูระดับชาติ วันที่ 16-17 มกราคม 2563 โดยสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา

นำเสนอผลการปฏิบัติที่ดีต่อเครือข่าย 10 มหาวิทยาลัยทั่วประเทศ ในกิจกรรมประชุมภาคีเครือข่ายระดับชาติและนานาชาติ)

งานมหกรรมวิชาการมัธยมศึกษา สพม.สุรินทร์ ปีการศึกษา 2564 หัวข้อ ปลุกพลังคิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กระบวนการเปิดชั้นเรียน PLC-LS “ครูแห่งอนาคต เพื่อผู้เรียนแห่งอนาคต Future Teachers for Future Learners 2022”